

Ånej, ännu är inte lapphunden död!

Det visade den hundutställning som Sameinstitutet anordnade i Kautokeino med Oula Näkkäljärvi som primus motor.

Men det finns risk att hundrasen dör ut. Ingen vill hålla tikar då dessa är besvärliga under löptiden. Det föds mycket få lapphundvalpar.

Hundutställningen i Kautokeino var närmast en inventering av lapphundbeståndet.

Vintertid har inte vallarhunden samma betydelse nu som tidigare. Snöskotern har övertagit det mesta av hundens arbete. Men på sommaren går det inte klara renskötselarbetet utan hund.

Renhundsrasen håller på att bli uppblandad med andra raser och det är därför troligt att det i framtiden den blir svårt att få fram duktiga dresserade hundar, skriver Oula Näkkäljärvi i ett uttåg. I Norge har det inte gjorts någonting för att bevara renhundsrasen. I Finland och Sverige har det från kennelklubbarnas sida gjorts så pass att renhunden är registrerad som egen ras, men det har inte kommit ut särskilt mycket av det arbetet eftersom renägarna inte deltagit i detta arbete.

Rensköttselområdets hundar och deras utveckling Grundtyperna

Inom rensköttselområdet har redan länge förekommit två spetshundstyper:

a) Långhårig, pälsrik, kvadratisk, äldst på området. Denna typ finns i olika varianter och under olika namn mellan Jenizej och de Norska fjällen.

b) Korthårig, med längre kropp. Denna typ används i snörika skogstrakter.

Under tidernas lopp har dessa hundar korsats så att många mellanformer förekommer. De många andra hundraserna, som efter kriget kommit till Lappland, har även bidragit härtill. Men ännu förekommer hundar av ursprungstypen.

Kodifiering och standardisering i Norden av de hundar, som används vid vallning av renar.

Norge

Tillsvidare är den Norska fjälltypen inte standardiserad.

Sverige

År 1935 påbörjades i landets nordligaste del kodifieringen av den inhemska stammen i första hand enligt exteriören. Stamhundarna är från trakterna vid Bottniska vikens nordligaste del och rasen registrerades under namnet **lapphund**. Inte heller under avelsarbets senare skeden fick bruksändamålen någon större betydelse, då avelsarbetet i praktiken utfördes i sydligare trakter borta från renskötselområdet. Hittills har den svenska lapphunden inte numerärt varit någon stor ras, men under de senaste åren har registeringsstatistiken visat ett klart uppsving. Då Sverige har utvecklat sin lapphund under nästan fyrtio år enligt egna riktlinjer och då aveln inte skötes av personer intresserade av renskötsel, är de knappast på det hållet intresserade av samarbete annat än på sina egna villkor.

Finland

I mitten på 1930-talet tog landshövdingen i Lappland, Kaarlo Hillilä, upp frågan om förenhetligande av exteriören hos de hundar, som användes vid renvallningen. Vid den tidpunkten tog Suomen Kennelliitto sina första steg och landets äldre kennelorganisation, Finska Kennelklubben, var inte intresserad av denna fråga.

Då man inte genast vidtog de åtgärder, som var av nöden, förstördes under krigsåren nästan helt de bästa finska lapphundarna.

Under åren 1938-40 tog några privatpersoner 4-5 st s.k. västerländska samojedhundar och två valpar efter okända byhundar från trakterna kring Pello. Deras avkomma korsades med karelsk björnhund. Genom detta surrogatmaterial föddes i landets södra delar en helsvart och långhårig hundstam med smala muskler, som Finska Kennelklubben sedermera registrerade under namnet lapphund.

Det är skäl att poängtera, att detta hundmaterial aldrig har haft något t.ex. med renvallning att göra.

Frågan om en hund för vallning av renar väcktes ånyo på 1950-talet, då kapten Eino Takkunen på hundutställningen i Kemi 1954 visade två hundar, som användes vid renvallning.

Med agronom Pauli Sipilä från Rovaniemi som kontaktman påbörjade Finska Kennelklubben åren 1959-61 exteriörgranskning och katalogisering av hundarna på renskötselområdet. Vid dessa tillfällen katalogiserades åtminstone 80 procent av hundarna. Då den långhåriga typen inte just påträffades, inriktades helt naturligt intresset på den korthåriga typen. På jordbruksutställningen i Ivalo 1967 kom man slutgiltigt överens om rasstandarderna närmast med hundtypen från Menesjärvi som modell. Hunden kallades för **lapsk vallhund**.

Vid senare mönstringar på 1970-talet har man kunnat konstatera att enstaka exemplar av den långhåriga hunden är på kommande. Många turister i Lappland har även uppmärksammat detta. Man kunde även konstatera en klar likhet mellan de finska hundarna och de hundar, som tillhör den norska samebefolkningen. Detta är helt naturligt, då människorna och hundarna i dessa länder flitigt umgås med varandra

På grundval av ovannämnda observationer på fältet, etnologiska och kynologiska källor har man börjat omvärdera bilden av den långhåriga lapphunden, för att man så mycket som möjligt skulle få den att motsvara de fordringar, som ställs på den i fråga om hundens ursprungliga namn, geografiska boplats, renskötsel och även avelsarbete. Men om man ånyo vill återuppliva den riktiga lapphunden som en standardras, fordras det nära samarbete mellan dem, som sköter renhushållningen, Lapplands kulturtraditioner och de sammanslutningar, som intresserar sig för hundavelsarbetet.

Aktuella praktiska åtgärder

För att frågan skulle göra framsteg, borde man bilda en lokal eller en stötte regional kommitté, som vid behov även kunde ha representanter för hundavelsarbetet som medlemmar.

Vid tillställningar, som besöks av mycket folk, borde man i mån av möjlighet ordna mönstring av hundar, för att planerna skulle bli tillräckligt uppmärksammade.

För inriktningen av avelsarbetet borde renkarlarna gruppera de hundar, som används vid renvallning, enligt följande:

az) Hundar med långt hår

zb) Hundar med kortare hår

I båda grupperna borde man skilt observera hanhundar och tikar.

Då det överallt finns rätt lite äkta material, borde man samtidigt i reserv utse sådana hundar, som inte använts i renskötseln och gruppera dem på ovanstående sätt.

I samband med mönstringen eller vid andra informationstillfällen skulle det vara nyttigt att med hjälp av audiovisuellt eller levande åskådningsmaterial presentera de önskade grundtyperna för dessa hundar, diskutera möjligheterna att förenhetliga de existerande hundarnas exteriör, hundgårdsuppfödningens möjligheter samt på vilket sätt renhushållningens egna sammanslutningar skulle kunna understöda verksamheten, då uppfödningen i huvudsak borde ske inom renskötselzonen.

Vad hundägaren bör veta

Man bör inte sälja det goda avelsmaterial, som finns, men vid behov bör det upplåtas till avel.

Antalet tikar är överallt för tillfället mycket litet och borde förstärkas med tikar av rätt typ.

Då det både hos den lång- och korthåriga typen finns tillräcklig vallinstinkt, borde inte dessa korsas, utan aveln borde fortsättas med hundar av samma typ.

Det avelsarbete, som skötes på rätt sätt, inbringar i sinom tid tillräcklig ekonomisk belöning.